

Manifestatie Buurtalliantie

Toespraak door H.K.H. Prinses Laurentien der Nederlanden

Dag 2: Iedereen actief

Woensdag 25 november 2009, Amsterdam

Mijnheer de Commissaris van de Koningin, dames en heren,

Veel dank voor uw uitnodiging om bij deze manifestatie aanwezig te zijn. Ik heb er bijzonder naar uit gekeken. Het is inspirerend om te zien dat het succesvolle evenement van vorig jaar, waar mijn schoonzus mij al zo enthousiast over vertelde, dit jaar vervolgd krijgt – met nog meer verdieping en mogelijkheden om gericht met elkaar te praten en naar elkaar luisteren. In de workshops die ik zojuist heb bijgewoond blijkt een grote wil om kennis te delen, van elkaar te leren en dus beter toegerust te zijn om lokaal, in de buurt, te werken. Ik vind het ook geweldig dat u er echt de tijd voor neemt. Het maakt daadwerkelijke reflectie mogelijk over uw eigen werk, en te kijken waar het nog beter kan. Dus alleen al deze opzet straalt een zeker lef uit. Het voelt als verfrissend, “een beetje anders”. Het is gemakkelijker om een initiatief te starten dan het ook succesvol te houden. Dankzij uw open houding en grote inzet houdt u stagnatie buiten de deur. En dat moet ook, want stagnatie staat haaks op ondernemen, pionieren, krachten bundelen, aanpakken en oplossen – wat zo nodig is, juist in buurten.

U heeft een lange dag achter de rug – dank voor uw energie om naar nog een toespraak te luisteren. Ik zou graag twee gedachten met u willen delen die hopelijk verschillende thema's van de afgelopen twee dagen, en de komende twee dagen, zullen raken:

- Waarom juist buurten zo essentieel zijn voor de aanpak van een grensoverstijgend fenomeen als laaggeletterdheid;
- Wat deze aanpak vraagt van de mensen die er mee bezig zijn.

Ter inleiding kort iets over waarom ik vind dat buurten goud waard zijn; waarom ik geloof dat veranderingen van grote betekenis vaak beginnen met het kleine, met de energie van soms maar 1 persoon... Ik geloof in het sneeuwbaaleffect dat kleine daden kunnen hebben. U bent in veel gevallen die ene persoon, en dat is geweldig.

Buurten gaan om mensen, dieren en onze omgeving – dat weet u als geen ander. Het gaat om samen leven, werken, wonen. Het gaat om mensen, die ieder een eigen levensverhaal hebben, met eigen motivaties om iets wel of niet te doen. Het succes van een gemeenschap, van een buurtaanpak, gaat dus uiteindelijk om het ontwikkelen van een gezamenlijke visie en actieplan hoe we elkaar motiveren aan die gemeenschap mee te doen, vanuit ons bewustzijn over het verhaal achter ieder mens.

Ik ben heel veel mensen dankbaar voor wat ze mij de afgelopen jaren hebben geleerd over het belang van die levensverhalen en persoonlijke inzet. Het bepaalt in hoge mate hoe ik hier naar kijk. Natuurlijk zijn er de vele professionals die ik heb ontmoet – in scholen, maatschappelijke instellingen, bedrijven en overheden op plaatsen door heel Nederland. Maar ook de prostituees in de straten van San Francisco, ook de daklozen op een strand buiten Los Angeles, en ook de man die in Bangalore, India vanuit een diepe betrokkenheid bij de mens en de natuur een park onderhoudt en dat park als speerpunt maakt van de ontwikkeling van de buurt. Hij doet dat door anderen te inspireren, er bij te betrekken en hen medeverantwoordelijk te maken voor de buurt. De Amerikaanse President Barack Obama heeft dit mooi verwoord: *“De grootheid van een land is afhankelijk van individueel initiatief. Maar het is ook afhankelijk van een wederzijdse zorg voor elkaar, voor een wederzijdse verantwoordelijkheid. Het gaat om het idee dat iedereen een rol heeft, dat we er samen inzitten, en de overtuiging dat ieder individu in wezen een kans heeft.”*

In het bijzonder ben ik de vele laaggeletterden dankbaar voor het openlijk delen van hun levensverhalen en hun motivaties om een tweede kans te grijpen. Zij hebben mijn intuïtieve waardering voor het verhaal achter ieder mens verder inzichtelijk gemaakt. Zij hebben mij de ogen geopend: dat wij niet voor lief kunnen nemen dat iedereen opgroeit met een gevoel van eigenwaarde en dat alles begint bij dat gevoel van eigenwaarde.

Maar ook hoe essentieel het is om omringd te zijn door mensen die je over de drempel helpen om iets te ondernemen, zoals de uitdaging om weer naar school te gaan. De buurt kan daar een hele cruciale rol in spelen – en speelt in veel opzichten een cruciale rol.

Wij spreken over deelnemen aan de samenleving. Dat is inderdaad cruciaal. Maar dat kan alleen als mensen het gevoel hebben dat ze er genoeg toe doen om deel te nemen en dat ze kunnen en ook durven meedoen. Meedoen is een persoonlijke keuze, maar niet voor iedereen is het evident. Want als je je ergens voor schaamt, in isolement leeft of eenzaam bent, is de stap naar meedoen immens groot. Dat vraagt om gerichte aandacht met een juiste balans van begrip en uitdagen. Het is in het belang van zowel mensen als de gemeenschap als geheel om deze balans goed te krijgen.

Ik kan mij voorstellen dat een van de grote uitdagingen in uw werk is om keuzes te maken. Keuzes in aanpak, maar ook thema's. U kunt niet alles doen, en dat is begrijpelijk. Er zijn verschillende manieren om naar een thema te kijken. We kunnen het zien als beleidsterrein, of als iets dat gaat om iemand's leven en functioneren. Hetzelfde onderwerp, maar met een andere uitkomst. Als we altijd denken en handelen vanuit de mens om wie het gaat, zijn er misschien wel meer dwarsverbanden te vinden tussen thema's dan in eerste instantie zichtbaar is. Daardoor voelt het misschien ook minder als een grote berg van alles wat er moet worden gedaan en aangepakt. Bovendien wordt het hierdoor ook logischer allianties aan te gaan met andere organisaties in uw buurt. Want een buurtbewoner draagt verschillende petten, hij of zij is een consument, ouder, werknemer en patient tegelijk. Ik neem als voorbeeld laaggeletterdheid.

Vanuit beleids perspectief is laaggeletterdheid een thema opzich, en kan het concurreren met bijvoorbeeld armoedebeleid of opvoedingsondersteuning. Maar gezien vanuit het functioneren van een mens gaat het naar de kern van jeugdwerkloosheid, voortijdig schoolverlaten, drempels tot deelname door mensen die op latere leeftijd naar ons land zijn gekomen en armoede. Taal en taalvaardigheid helpen mensen immers om aansluiting te vinden, om meer te durven, te ondernemen, om zelfstandiger te functioneren – thuis, in je omgeving en op je werk.

Taalvaardigheid is een basisvoorwaarde om mee te doen in de samenleving. Investeren in geletterdheid van alle Nederlanders is dus een diepte-investering in onze samenleving, en dat vertaalt zich in de buurten waarin u werkzaam bent. Iemand die niet kan lezen en schrijven kampt vaak met sociaal isolement, gezondheidsproblemen, financiële schulden en langdurige werkloosheid. Anderhalf miljoen volwassenen missen door hun gebrekkige lees- en schrijfvaardigheden kansen op werk, welvaart en zelfontplooiing. Hun kinderen missen een eerlijke start van hun schoolcarrière want groeien op in een omgeving zonder voorlezen. Hun werkgevers missen meer flexibele, beter geschoolde, breder inzetbare werknemers.

Het klinkt zo logisch, en toch staat de aanpak van laaggeletterdheid – zelfs na vijf jaar gerichte aanpak - nog steeds in de kinderschoenen. Laaggeletterdheid blijft nog een ongemakkelijke waarheid, zeker voor een welvarend land als Nederland. Er bestaat nog steeds een taboe. En het wordt nog steeds teveel gezien als een thema apart.

Maar laaggeletterdheid hoort in geen enkel thema hokje thuis. Want in zo'n hokje is vaak weinig ruimte voor denken vanuit de mens waarom het uiteindelijk gaat. Als we wel die ruimte geven, komen we op vragen zoals:

- wat heeft ieder individu ten minste nodig om te kunnen deel te nemen aan de samenleving die in grote mate wordt gedreven door kennis en geschreven informatie?
- wat heeft iemand als basis nodig om gezond te leven, zichzelf te ontwikkelen, werk te hebben en te houden en zijn kinderen op te voeden?

Vanuit deze vragen ligt het voor de hand dat we de mens en de basisvaardigheden lezen, schrijven en rekenen die hij nodig heeft, meenemen in alles wat we doen – in onderwijs, werken en welzijn.

Het zal ons helpen om dichter bij oplossingen te komen. Er zullen natuurlijkerwijs allianties ontstaan die de aanpak versterken en dus versnellen. Als we voor lief nemen dat iemand de basisvaardigheden heeft die nodig zijn om te functioneren en mee te doen, gaan wel snel aan de kern van een probleem voorbij.

Ik neem als voorbeeld de consultatiebureaus. Dit kunt u met welk ander voorbeeld vervangen en de geleerde lessen blijven hetzelfde. Het succes van het consultatiebureau systeem staat of valt met deelname van de ouders om met hun kinderen langs te komen. En bij de daadwerkelijke actieve betrokkenheid van ouders bij de opvoeding van hun kinderen. Ouders die de vragenlijsten die zij meekrijgen nooit invullen, te laat komen op afspraken en gezondheidstips niet opvolgen zijn als het ware de probleemgevallen van het systeem. Het niet meewerken van deze ouders werd snel gezien als onwelwillendheid. Het kostte energie en moeite om hen steeds maar weer aan te sporen wel mee te werken. Maar uit het werk van Stichting Lezen & Schrijven met consultatiebureaus, blijkt dat veel van de ouders die niet of onvoldoende meewerken problemen hebben met lezen en schrijven. Het blijkt dat zij worden afgeschrikt door de vele hoeveelheden folders en lijsten. Zij worden bang voor het systeem, komen misschien nog wel, maar zijn verder passief. Om ervoor te zorgen dat deze ouders dus weer mee gaan doen, is dus niet een rigoureuze beleidsaanpassing nodig. In dit geval vraagt het om een aanpassing van de foldercultuur en bewustwording van het personeel. Het vraagt om een erkenning dat een systeem is ingericht op geletterde mensen. De openheid en daadkracht waarmee consultatiebureaus, in alliantie met ROC's en bibliotheken – nogmaals slechts als één van de vele voorbeelden – dit hebben opgepakt, is inspirerend.

Ik sluit af. Uw rol in het terugbrengen van het aantal laaggeletterden is cruciaal. Want uw werk is met en dichtbij kinderen, jongeren en volwassenen in hun woon-, leef-, leer- en werkomgeving. Door laaggeletterdheid mee te nemen in uw werk helpt u mensen een eerlijke kans op een goede start te krijgen en zelfstandiger te zijn in het regelen van hun financiën en het maken van keuzes over gezondheid. De aanpak van laaggeletterdheid draagt bij aan minder werkloosheid, minder voortijdig schoolverlaters, een meer sociale buurt en meer mogelijkheden om mee te doen en actief te zijn. Ik hoop dat degenen van u die hier al mee bezig zijn, anderen zullen inspireren. Met erkenning en gezond verstand komen we vaak al een heel eind.

De Van Dale geeft twee betekenissen aan het woord “actief”: “werkzaam” en “met daden”. Ik voeg er inspiratie aan toe. Dat is wat ik u wens voor de komende twee dagen en uw geweldige werk in buurten.

Dank u wel.